

**JAHON KOMPAZITORI L.V.BETHOVENNING HAYOTI VA IJODI
MAVZUSINING DOLZARBLIGI VA AHAMIYATI.**

Nurmatova Zilara

Termiz ixtisoslashtirilgan san'at maktabi o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7980618>

Annotatsiya: Betxoven — **nemis kompozitori**, pianinochi va dirijyor. Vena klassik maktabining vakili. 1792-yilda Venaga ko'chgan va tez orada o'zining erkin va ta'sirchan, yangi ijro uslubi bilan iste'dodli pianinochi, badihachi-improvizator sifatida tanilgan. Venada (1795–1800) yaratgan fortepiano konsertlari, 8-chi „Patetik“ **forteplano sonatasi**, kvartetlari, 1-chi **simfoniyasi**, „Prometeyning yaratmalari“ baletidayoq Betxovenga xos, Buyuk Fransuz inqilobi g'oyalari ta'siri ostida shakllangan ijodiy uslubi ko'zga tashlandi.

Kalit so'zlar: Qahramonlik va demokratizm ruxi bilan yug'rilgan 3-chi („Qahramonnoma“), 5-chi simfoniylari, „Fidelio“ operasi, I. Gyotening „Egmont“ fojiasiga yozgan musiqasi, „Appassionata“ fortepiano sonatasi, skripka va fortepiano uchun „Kreyserov“ sonatasi mashhur.

Lyudvig van Betxoven (*Ludwig van Beethoven*, 1770-yil 17-dekabr, Bonn, Germaniya – 1827-yil 26-mart Vena, Avstriya) — buyuk olmon bastakori, dirijyor va pianisti.

Betxoven — **nemis kompozitori**, pianinochi va dirijyor. Vena klassik maktabining vakili. 1792-yilda Venaga ko'chgan va tez orada o'zining erkin va ta'sirchan, yangi ijro uslubi bilan iste'dodli pianinochi, badihachi-improvizator sifatida tanilgan. Venada (1795–1800) yaratgan fortepiano konsertlari, 8-chi „Patetik“ **forteplano sonatasi**, kvartetlari, 1-chi **simfoniyasi**, „Prometeyning yaratmalari“ baletidayoq Betxovenga xos, Buyuk Fransuz inqilobi g'oyalari ta'siri ostida shakllangan ijodiy uslubi ko'zga tashlandi. 27 yoshidan qulog'i og'irlashib, keyinchalik butunlay kar bulib qolsada, ichki uquv, his-tuyg'u **bilan birtalay asarlar yaratdi**, dirijyorlik qildi. Betxoven ijodi, ayniqsa 1801–1812-yillarda kamol topdi. Qahramonlik va demokratizm ruxi bilan yug'rilgan 3-chi („Qahramonnoma“), 5-chi simfoniylari, „Fidelio“ operasi, I. Gyotening „Egmont“ fojiasiga yozgan musiqasi, „Appassionata“ fortepiano sonatasi, skripka va fortepiano uchun „Kreyserov“ sonatasi mashhur. Chuqur fojaviylik va adolat tantanasiga ishonch ruxi bilan sug'orilgan 9-chi simfoniyasi Betxoven ijodining cho'qqisidir. So'nggi asarlari (28—32 fortepiano sonatalari, 12—16 kvartetlari, bagatellar)da kompozitorning yangi ifoda vositalari topishga intilishi seziladi. Musiqiy qahramonlik uslubini yaratgan Betxoven simfonik musiqa tafakkuri (qarang Simfonizm) ko'lamini nihoyatda kengaytirgan, kamercholg'u **va vokal**

musiqasi, konsert janrlarining g'oyaviy mazmunini teranlashtirgan, mavjud musiqa shakllari va janrlarini isloh etgan.

Ijodida turli (ingliz, venger, italyan, nemis, polyak, rus, ukrain) xalq kuylarini qayta ishlagan, Sharq mavzulariga murojaat qilgan (Sa'diy she'rlariga 2 kanon). Betxovenning 5, 7, 8, 9-chi simfoniyalari, fortepiano va **skripka konsertlari**, birtalay fortepiano va skripka sonatalari, kamer ansambl va boshqa asarlari O'zbekistonda ijro etiladi.

Betxoven 1799 va 1824 yillar orasida 9 ta simfoniyalarni jamlagan Haydn ostida 1793 yilda bir yildan kamroq muddatga o'qigan. 1801-yilda do'stiga eshitish qobiliyati yo'qligi haqida xat yozdi. 1740 yilda Betxovenning otasi Yoxann tug'ildi. Johann otasi Kapellmeister (cherkov ustasi) bo'lgan saylov cherkovida sopranoni ijro etdi. Johann skripka, pianino va ovozni o'qishga etarli tajriba orttirdi. Johann Mariya Magdalenaga 1767 yilda turmushga chiqdi va 1769 yilda Ludwig Mariya tug'ildi va 6 kun o'tib vafot etdi. 1770 yil 17 dekabrda Ludvig van Betxoven tug'ilgan. Mariya keyinchalik beshta bolani tug'di, lekin faqat ikkitasi Caspar Anton Karl va Nikolaus Johann edi.

Juda yoshligida Betxoven otasidan skripka va pianino darslarini oldi. 8 yoshida Van den Eeden (sobiq cherkov organi) bilan nazariya va klaviatura o'qidi.

Shuningdek, u Tobias Fridrix Pfayfferdan pianino darslarini olgan va Frants Rovantini unga skripka va viyola darslarini bergan. Betxovenning musiqiy dahosi Mozartning tengligi bilan taqqoslangan bo'lsa-da, uning ta'lim darajasi hech qachon boshlang'ich darajadan oshmadi.

Betxoven Xristian Gottlob Neefning assistenti (va rasmiy talabasi) edi. O'smirlik chog'ida u o'z so'zidan ko'p narsani ijro etgan. 1787-yilda Neefe uni noma'lum sabablarga ko'ra Venaga yubordi, lekin ko'pchilik uning uchrashganligi va qisqa vaqt mobaynida **Mozart** bilan birgalikda o'qishganiga qo'shiladilar. Ikki hafta o'tgach, u onasiga sil kasalligi sababli uyiga qaytib keldi. U iyul oyida vafot etdi. **Otasi ichgan**, faqat 19 yoshli Betxoven uyning boshlig'i deb tan olishni iltimos qilgan; oilasiga yordam berish uchun otasining ish haqining yarmini olgan.

1792 yilda Betxoven Vena shahriga ko'chib o'tdi. Uning otasi shu yil dekabr oyida vafot etdi. U Haydn bilan bir yildan kamroq vaqt davomida o'qidi; ularning shaxsiyati yaxshi aralashmagan. Keyinchalik Betxoven, Vena shahridagi kontraktning eng mashhur o'qituvchisi Johann Jorj Albrechtsberger bilan ishladi. Ikki-to'rt qismli fugues, chorf fugues, turli **xil intervallarda ikki marta**, ikkilamchi

ITALY

SCIENCE AND INNOVATION IN THE EDUCATION SYSTEM

International scientific-online conference

ITALY

fugue , uchta kontraktatsiya nuqtasi va kanonda erkin matnli, taqlidli kontraptik va kontraunting mashqlarini o'rganib chiqdi.

O'zini yaratganidan so'ng, u ko'proq yozgan. 1800 yilda u birinchi simfoniyasini va septetasini ijro etdi (op. 20). Nashriyotchilar tez orada o'zining eng yangi asarlari uchun raqobatlasha boshladilar. 20-yillarda ham Betxoven kar edi. Uning munosabati va ijtimoiy hayoti tubdan o'zgardi - u o'zining buzilishini butun dunyodan yashirmoqchi edi. Qanday qilib buyuk bastakor kar edi? Uning nogironligini engib o'tishga intilib, u 1806 yilgacha simfoniyalarni 2, 3 va 4 marta yozgan. Symphony 3, Eroica , dastlab *Bonapartni* Napoleonga hurmat sifatida atagan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jahon musiqa tarixi 2020. Y
2. Musiqa adabiyoti 1997.y
3. <https://www.Ziyo.uz>

